

“NE MOŽETE SLUŽITI BOGU I NOVCU...”

Razgovor sa sestrom Terezom Furkadas

Razgovarao: Ivan Ejub KOSTIĆ

UDK 2-11:141.72(047.53)

Sestra Tereza Furkadas (Teresa Forcades) pripada redu katalonskih benediktanki, magistrirala je teologiju na Harvardu i doktorirala javno zdravstvo na Univerzitetu u Barseloni. Ova kontroverzna časna sestra, koju smatraju ikonom evropske levice i najradikalnijom časnom sestrom Evrope, u svojim predavanjima oštro kritikuje kapitalizam i patrijarhalnost Katoličke crkve, boreći se za prava žena u crkvenoj i javnoj sferi.

Objavila je nekoliko studija na temu teologije i feminizma, a među njima i knjigu *Feministička teologija kroz istoriju*. Zbog svog aktivizma, stava prema Katoličkoj crkvi koju je proglasila “mizoginom i patrijarhalnom” i javnog podržavanja prava žena na abortus, dobila je oštre kritike Vatikana. Osim toga, jedna je od najoštrijih kritičarki farmaceutske industrije i autorka knjige *Zločini velikih farmaceutskih kompanija*. Zagovornica je katalonske nezavisnosti i jedna od osnivačica progresivnog antikapitalističkog društvenog pokreta Proces Constituent.

Sa sestrom Furkadas o identitetu, feminizmu, slobodi, kapitalizmu ali i drugim pitanjima razgovarao je Ivan Ejub Kostić.

NOVI MUALLIM: Na samom početku razgovora pitao bih Vas o tome kako se odnosite prema Vašim identitetima koji na prvu loptu mogu da izgledaju suprotstavljeni. S jedne strane ste verujuća žena i pripadnica Rimokatoličke crkve, a sa druge strane veoma politički angažovana osoba i to kao levo orijentisana aktivistkinja. Da li kod Vas neki od ova dva identiteta preovladava nad drugim? Ili su pak oni u prirodnom saglasju? Ovo pitanje Vam prvenstveno postavljam jer često sa levice možemo da čujemo mišljenja da osobe koje su verujuće ne mogu uistinu biti “iskreni”, “pravi” levičari. Kako Vi na to gledate?

FURKADAS: Sa dve stvari sam veoma često konfrontirana, jer sam verujuća osoba. Prvo, dovodi se u pitanje

moj levo orijentisani aktivizam. I drugo, moj feminizam. Ja ne želim da se identifikujem s levicom kao “etiketom” jer ona je tokom istorije prolazila kroz različite faze. Na primer, ako govorimo o levisi kakva je bila u Sovjetskom savezu ja to smatram vidom totalitarizma i sa tako nečim ja ne mogu da se identifikujem.

Međutim, ono što je meni sasvim očigledno jeste da u Jevandelju po Mateju u šestom poglavlju postoji rečenica “ne možete služiti Bogu i novcu (mamonu)”. To je za mene dovoljno. To je za mene moja leva pozicija. Za mene je kapitalizam ne samo ekonomski već društveno-ekonomski sistem koji u svoj centar stavlja težnju za ostvarivanjem što

većeg ekonomskog profita, što je za mene perverzno, antihrišćanski, suprotno svemu onome što ja razumem kao svrhu ljudskih bića na planeti a to je da smo stvoreni kako bi tretirali jedni druge sa poštovanjem i priznavanjem Drugoga.

Smatram da svrha ekonomije jeste da ispunjava potrebe svih ljudi i da tu obavezu na sebe mora da preuzme i država. Ekonomiji nikako ne bi trebalo da bude svrha maksimizacija profita. Takođe, drugu stvar koju pored maksimizacije profita odlučno odbijam, jeste apsolutno pravo na privatnu svojinu. Ja nisam protiv ideje svojine, već protiv ideje apsolutnog prava na privatnu svojinu i da individua ima pravo na akumulaciju profita.

“*Smatram da svrha ekonomije jeste da ispunjava potrebe svih ljudi i da tu obavezu na sebe mora da preuzme i država. Ekonomiji nikako ne bi trebalo da bude svrha maksimizacija profita. Takođe, drugu stvar koju pored maksimizacije profita odlučno odbijam, jeste apsolutno pravo na privatnu svojinu. Ja nisam protiv ideje svojine, već protiv ideje apsolutnog prava na privatnu svojinu i da individua ima pravo na akumulaciju profita. Ovakav stav na kraju krajeva ima i Rimokatolička crkva tako da se po tome moj stav ne razlikuje ni od stava Crkve kojoj pripadam...*”

Ovakav stav na kraju krajeva ima i Rimokatolička crkva tako da se po tome moj stav ne razlikuje ni od stava Crkve kojoj pripadam...

NOVI MUALLIM: Ali stav koji iznosite bi onda pre mogao da se definiše kao anti-kapitalistički stav a ne levičarski... Jer levica stoji na apsolutno nedvosmisleno ateističkim stavovima, da ne kažem anti-teističkim...

FURKADAS: Ja ne mislim tako. Ako bi tako definisali levicu onda ja svakako ne bi sebe smatrala levo orijentisanom. Međutim, ja ne mislim da je levica takva. Ja mislim da je ona anti-idolopoklonička. Ja mislim da je ona protiv otuđenja i protiv upotrebe religije za obeshrabljivanje ljudi da budu društveno-socijalno angažovani. Uzmimo na primer čuvenu Marksovu kritiku Hegela u kojoj piše da je religija opijum za narod. U tom kratkom Marksovom tekstu ja mislim da postoji nešto što je u određenoj meri pogrešno protumačeno. Jer po meni Marks zapravo govori o tome da su religijska ubeđenja ljudi zloupotrebljena od strane klerika. Ako na ovaj način razumemo Marksove reči ja se s njima u potpunosti slažem.

NOVI MUALLIM: Znači Vi smatrate da je Marksova kritika zapravo bila predominantno usmerena prema verskim strukturama, a ne prema samoj religiji, to jest verskim ubeđenjima. Ipak, zar nije Marks u svojoj kritici religije odlazio i dalje...

FURKADAS: Svakako, Marks u svojoj kritici sledi Fojerbaha. I to je možda

najdublji nivo kritike religije. On kaže da je priča o spasenju koje vernik traži izvan sebe, to jest u Bogu, pogrešna, jer po njemu spasenje zapravo leži unutar samog čoveka i ono se ostvaruje putem samorealizacije ljudskih potencijala. Ova Marksova kritika je fundamentalna, veoma supstancijalna.

Sada, koji je moj stav prema navedenim Marksovim promišljanjima?

Ja smatram da u momentu kada Isus umire na krstu, tada zapravo umire i Bog koga levičari mrze, a to je Bog koji će da Vas spase odozgo, koji će da supstituiše ljudsku borbu, paternalistički Bog. Ja duboko verujem da takav Bog nije Isusov Bog. Kada Isus pita Boga zašto ne učiniš nešto On mu kaže jer sam stvorio tebe. Zato ja smatram da je Bog stvorio sve nas da učinimo nešto. I zbog toga smatram da je ovo moje promišljanje suštinski kompatibilno s levom pozicijom koja poručuje “svet je u vašim rukama”. Doduše, želim da napomenem da sve ovo što sam rekla nikako ne znači da Bog nije svemoguć, jer On jeste svemoguć i u to svakako verujem.

NOVI MUALLIM: Pomenuli sta feminizam. Autorka ste knjige “Feministička teologija kroz istoriju” i pitanjem položaje žene bavite se veoma predano. Zanima me na kojim osnovama iz učenja Vaše crkve temeljite ideju o jednakosti muškarca i žene? Kao i kako se odnosite prema konkretnim predanjima koji nedvosmisleno stavljaju ženu u potčinjen položaj u odnosu na muškarca, kao na primer priča o prvom grehu, da je

žena stvorena od krivog rebra, navodi iz Biblije gde se kaže da žena mora da bude pokorna muškarcu kao što je pokorna Bogu, itd.?

FURKADAS: Kako bi odgovorili na ovo pitanje moramo da se vratimo na čuveni tekst apostola Pavla “Poslanica Galatima”, u kojoj kaže “Nema više Judejaca ni Jelina, nema više roba ni slobodnoga, nema više ni muškoga ni ženskoga, jer ste svi vi jedan (čovek) u Isusu Hirstu.” Naravno, ovde apostol Pavle ne govori o istorijskom Isusu. Već o Isusu koji je ovaploćen i koji je iznad pojmova vremena i prostora. Ako tako sagledavamo stvari kroz eshatološkog Isusa onda smo u značajno boljoj poziciji da izniansiranije govorimo o pitanju muškosti i ženskosti. Po meni su mnogobrojna čitanja koja promovišu rodnu nejednakost kulturološki, a ne konačni, to jest eshatološki koncepti. Muškost istorijskog Isusa nije deo eshatološkog Isusa, zbog čega ne samo muškost i ženskost, već i mnogi drugi koncepti poput nacionalnosti, kulturoloških osobenosti, etničkih i religijskih “etikete” prestaju da budu bitne. Drugim rečima, onog momenta kada ja kao ljudsko biće stremim Bogu, to jest nečemu iznad vremena i prostora sve navedene etikete prestaju da budu normativne.

Što se tiče drugog dela pitanja moja Crkva nikada nije smatrala da je Biblija diktirana od strane Boga, već da je ona nadahnuta Njegovom inspiracijom. Ja to razumem na način da je Bog beskonačna inteligencija i beskonačna ljubav i da je On kao takav inspirisao pisce Biblije. Međutim, oni koji su pisali Bibliju oni ne poseduju beskonačnu inteligenciju niti ljubav. Kao posledica toga, bar što se tiče Rimokatoličke crkve, jer drugačije je na primer kod protestanata, Biblija mora obavezno biti interpretirana. Zato mi kažemo da je tradicija – i to ne samo pisana već i oralna – podjednako važna kao i sveti spisi. Zato se mi ne oslonjamo isključivo na svete spise i ne smatramo se religijom knjige, već sasvim

suprotno, mi se suprotstavljamo toj ideji. Mi ne verujemo da se objava nalazi u samim spisima već u procesu njihove interpretacije od strane zajednice vernika.

NOVI MUALLIM: Jasno. Međutim, ako je takav stav Crkve, onda me zanima da li ste u poziciji da eksplicitno odbacite neke od "spornih" učenja ili navoda koje pronalazimo u Bibliji a koji nedvosmisleno ukazuju na nejednakost muškarca i žene?

FURKADAS: Da, jesam, spremna sam da neke stihove Biblije ne smatram kao reči Božje, ali nisam sklona da to radim individualno, iako to nekada radim, već smatram da je najvažnije da Crkva kao zajednica oseća odgovornost da istupi protiv takvih stavova. Veoma sam srećna jer pripadam Crkvi koja je naročito nakon Drugog vatikanskog sabora preuzela na sebe značajnu odgovornost da pruži odgovore na određena problematična pitanja.

NOVI MUALLIM: Sada bih Vam postavio jedno pitanje iz perspektive muslimana u Evropi i porasta islamofobnih sentimenata i jačanja radikalne desnice. Ne znam koliko ste upoznati sa islamskim verskim učenjem, ali mnoga sporna pitanja kada govorimo o položaju žene su značajno liberalnija u islamu nego što je to slučaj u judizmu i hrišćanstvu. Navešću samo neke primere: abortus je značajno fleksibilnije određen, takođe i stav prema kontracepciji, razvod braka je legalan i brak uopšte je značajno drugačije konceptualizovan kao i sama seksualnost. Osim navedenog, žene u islamu mogu biti verske učiteljice, predvoditi molitve drugim ženama, školovati se za teološkinje, a kako ne postoji institucija klera one mogu biti značajno aktivne na mnogim poljima unutar verske zajednice. Ipak, uprkos svemu navedenom orijentalističke i islamofobne predstave konstantno esencijalizuju islam kao fiksiran i nepromenljiv po pitanju položaja i prava žena. Zbog ovakve predominantne slike koja je stvorena na Zapadu muslimani i muslimanke se veoma često osećaju iznevereno upravo od strane levo i liberalno orijentisanih mislilaca, aktivista i političara, kao i zapadnih

feministkinja, koji očigledno ne rade dovoljno kako bi se pozitivne strane islama afirmisale i kako bi se duboko problematična i esencijalizujuća predstava o njemu dovela u pitanje. Kako Vi na ovaj problem gledate?

FURKADAS: Nakon što je objavljena moja knjiga *Feministička teologija kroz istoriju* bile su tri reakcije na nju u Španiji. Jedna od njih je bila reakcija od Abdunur Prada, konvertita, koji je značajan islamski mislilac u Španiji. U svojoj reakciji on je ukazao na prisustvo mnogobrojnih stereotipa kada je u pitanju islam i položaj žene. I ja se sa time potpuno slažem, stereotipi su tu, oni svakako postoje. Međutim, nažalost, kada sam pisala svoju knjigu 2007. godine ja nisam imala puno znanja o islamu i mnoge stvari na koje je

Prado u svojoj reakciji ukazao ja nisam znala, nisam imala pojma o njima. I ja sam svesna nedostataka u mom znanju, ali čovek često nema vremena da se posveti svemu čemu bi želeo. Nakon što je moja knjiga publikovana ja sam u više navrata učestvovala na konferencijama koje su se ticale feminizma i religije i na njima sam imala prilike da se upoznam i sa islamskim feministkinjama, na primer sa radom Amine Vadud.

Smatram da je jezik koji Kur'an koristi u svom obraćanju, i koji u isto vreme adresira i muškarce i žene, od izuzetnog značaja jer je na taj način posve jasno da se u ključnim ajetima on obraća i muškarcima i ženama, bez izuzimanja. Mi to u mojoj crkvi nemamo što izaziva značajne debate

po određenim pitanjima. Takođe, izuzetno snažan momenat po meni je kako je u islamskim predanjima predstavljena prva verovesnikova žena Hatidža kao jaka i sposobna žena. Takođe, kada sam bila na Harvardu upoznala sam se i sa učnjem Rabije al-Basrija sa čijim sam promišljanjima bila oduševljena. Upravo sa jednim njenim citatom ja završavam svoju knjigu.

“Smatram da je jezik koji Kur’an koristi u svom obraćanju, i koji u isto vreme adresira i muškarce i žene, od izuzetnog značaja jer je na taj način posve jasno da se u ključnim ajetima on obraća i muškarcima i ženama, bez izuzimanja. Mi to u mojoj crkvi nemamo što izaziva značajne debate po određenim pitanjima. Takođe, izuzetno snažan momenat po meni je kako je u islamskim predanjima predstavljena prva verovesnikova žena Hatidža kao jaka i sposobna žena.”

NOVI MUALLIM: Tokom predavanja na Filozofskom teatru osvrnuli ste se kritički na kapitalističko poimanje slobode koje glasi “moja sloboda se završava tamo gde počinje tuđa sloboda” i istakli da Vam je od nje mnogo bliži koncept slobode kako je definisan u anarhizmu “niko ne može zaista biti slobodan dok svi ne budu slobodni”. Kako u kontekstu anarhističkog poimanja slobode doživljavate trenutno ograničavanje religijskih sloboda muslimana u Evropi, poput zabrane gradnje minareta, nošenja hiždaba, burkinija, itd. Pri tome ono što je zanimljivo jeste da su najglasniji zagovornici ovakvih stavova veoma često levo i radikalno levo orijentisani intelektualci čija se mišljenja paradoksalno upotpunosti poklapaju s ultra desničarskim stavovima?

FURKADAS: Prvo ću odgovoriti iz feminističkog ugla. Znam da mnoge feministkinje podržavaju zabranu nošenja hidžaba jer smatraju da je on simbol potčinjenosti, međutim ja nisam bliska ovom načinu razmišljanja. Značajno sam bliža onim feminističkim promišljanjima koji se protive ideji da se ženama određuje šta bi one trebalo da rade. Bilo da

im se govori da ne bi trebalo ili da bi trebalo da nose hidžab.

Mislim da se ljudska prava ne mogu promovisati na uniformisan način. Ako zaista želite da se borite za ljudska prava morate da imate na umu različitosti i da odstupite od ideje homogenizacije putem nekakvih dekreta. Verujem da najbolja strategija da se zaustavi rast desnice jeste da se akcenat stavi na različitosti i na levo

orijentisane lokalne pokrete, a ne na ideju o nekakvom levom internacionalizmu, jer on nikada nije dao nikakve rezultate niti će ih dati. Internacionalizam je potpuno neprirodna ideja. Lokalne desne pokrete jedino mogu zaustaviti lokalni levi pokreti koji neće prepustiti kulturu, religiju i tradiciju desnim pokretima. Ovakav pristup levica je izgubila. Ona se danas vodi potpuno apstraktnim idejama koje zapravo nemaju nikakvu sadržinu. Levi pokreti danas izvlače ljude na ulice ali zbog apstraktnosti ideja kojim se vode oni na kraju zapravo nikada ništa konkretno ne postignu. Mi nismo racionalna bića, mi smo emotivna bića. Jer prvo što kapitalizam radi jeste da odrodi čoveka od korena. To isto radi i kolonijalizam...

NOVI MUALLIM: Ako smem da Vas ovde za trenutak prekinem, jer mislim da je ovo odličan šlagvort za moje sledeće pitanje pošto ste spomenuli strategiju kapitalizma i kolonijalizma da odrodi ljude od sopstvene kulture. Vi ste veoma snažan kritičar imperijalizma i kolonijalizma. Zanima me kakav je Vaš stav spram vesterizacije na polju obrazovanja. Ovaj

vid kolonizacije je po meni možda i najopasniji jer on nakon određenog vremena dovodi da toga da kolonizacionim silama više nisu potrebni osvajački pohodi jer im na raspolaganju stoji čitava plejada “domorodačke” inteligencije koja je odškološana na univerzitetima čiji su kurikulumi apsolutno vestrenizovani i bazirani na zapadnom svetopogledu. Da li imate neke konkretne ideje kako bi mogli da se borimo protiv kolonizacije na polju obrazovanja?

FURKADAS: Slažem se da je to jedan od najvećih izazova. Mislim da ideja uniformizacije sveta ni najmanje nije u saglasju sa ljudskom prirodom. Međunarodne organizacije koje su navodno neutralne poseduju ogromnu moć i one su zapravo odgovorne za nove oblike kolonizacije. Uzeću za primer medicinske međunarodne organizacije koje direktno zabranjuju neke drevne oblike medicine koji su se pokazali veoma efektivnim u lečenju određenih bolesti. Za tako nešto slikovit primer je kako je akumpunktura u Japanu sistematski istiskivana u područje alternativne medicine. Međunarodne organizacije imaju nekoliko načina na koji se obračunavaju s urođeničkim kulturnim oblicima. Prvi način je direktna prohibicija, drugi da se sama država uceni i treći jeste davanje ekonomskih podsticaja prihvatljivim kulturnim obrascima. Ono što predstavlja problem, jeste da je veoma teško dovesti u pitanje kredibilitet međunarodnih organizacija poput UNICEF-a. Idealno bi bilo kada bi od Ujedinjenih nacija mogao da se napravi forum čitavog sveta a ne organizacija kojom vlada veto nekoliko država.

S druge strane, mogućnost borbe protiv kolonizacije znanja jeste uspostavljanje alternativnih edukativnih institucija. Nažalost, to bi verovatno veoma često morali da budu privatni univerziteti jer teško je očekivati od samih država da popularizuju alternativna znanja zbog pritisaka koje trpe od spolja. Ne znam kakvo je stanje u muslimanskom svetu, ali na primer Venecula, Bolivija i Ekvador su puno uložili u promociju

Ioan Ejub Kostić sa Terezom Furkadas

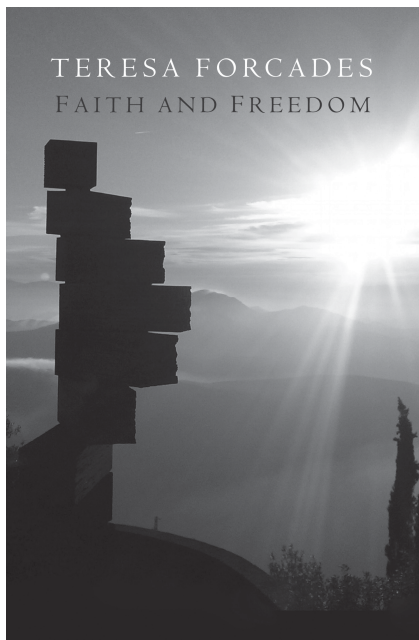
sopstvenih kultura. Evo Morales je veoma uspešno pokrenuo medijsku promociju indigenog svetopogleda zvanog "Sumac Kawsay" što u prevodu znači "dobar život". Akcenat je stavljen na televizijski program koji je potpuno drugačije koncipiran nego u zapadnim zemljama. Prvi put kada sednete da gledate ovaj program on vam se učini veoma dosadnim. Jer kolonizacioni televizijski programi na koje smo mi navknuti nemaju nikakve veze sa životom običnog čoveka. Život običnog čoveka nije uopšte zastupljen u medijima. Mediji na Zapadu su bazirani na fantaziji, privlačnim frazama, seksu, nasilju, jarkim bojama, itd. Zato, naspram zapadnih medija, program koji je Evo Morales pokrenuo isprva je dosadan jer se bavi životima običnih ljudi. Međutim, kako vreme odmiče i što ga duže gledate on postaje sve zanimljiviji da bi vas na kraju veoma poneo i pružio vam moguće odgovore kako da živite svoj život na suštinski

«Mislim da se ljudska prava ne mogu promovisati na unifromisan način. Ako zaista želite da se borite za ljudska prava morate da imate na umu različitosti i da odstupite od ideje homogenizacije putem nekakvih dekreta. Verujem da najbolja strategija da se zaustavi rast desnice jeste da se akcenat stavi na različitosti i na levo orijentisane lokalne pokrete, a ne na ideju o nekakvom levom internacionalizmu, jer on nikada nije dao nikakve rezultate niti će ih dati. Internacionalizam je potpuno neprirodna ideja. Lokalne desne pokrete jedino mogu zaustaviti lokalni levi pokreti koji neće prepustiti kulturu, religiju i tradiciju desnim pokretima.»

kvalitetniji način. Mislim da glavni kvalitet ovakvog programa jeste to što vam on otvara um za razumevanje realnog života i shvatanje realnosti koja vas okružuje. Ja sam bila zapanjena koliko sam novih stvari naučila gledajući emisije na TeleSUR-u.

NOVI MUALLIM: U odgovoru na ovo moje prošlo pitanje opet ste me na indirektan način preduhitрили.

Pomenuli ste Evu Moralesa i "Sumac Kawsay" i kolika je važnost da se oslanja na indigene kulture. Upravo ako uzmemo radove indijanskih, ili pak muslimanskih ili afričkih mislilaca koji se trude da se oslanjanju na sopstvene tradicije i epistemološke sisteme često nailazimo na to da oni podjednako odbacuju kapitalizam kao i marksizam koji im je stran zbog nedostatka spiriutualnosti.

TERESA FORCADES
FAITH AND FREEDOM

Oni veoma često govore o levici kao samo još jednom vidu zapadne imperijalističke matrice koja se veoma nadmeno ophodi prema njihovom intelektualnom nasleđu.

FURKADAS: Ja se nikad nisam deklarirala da sam marksista, niti komunist. Moja identifikacija s levicom ide kao što ste videli preko društvene pravde i jednakosti. Ja imam dve suštinske kritike marksizma. Najvažnija kritika bi se ticala Marksove ideje koju je on preuzeo od Hegela samo sa tom razlikom što je Hegel govorio o aktualizaciji duha dok je Marks u svojim promišljanjima duh zamenio materijom. Međutim, šta ja mogu da uradim sa ovom Marksovom idejom? Apsolutno ništa. Ona je prosto smešna. Jer u materiji ne postoji nikakva energija kojom bi se ona aktualizovala. U materiji nema nikakve dinamičnosti. Zbog toga za mene dijalektički materijalizam ne poseduje nikakvog smisla. Ja verujem u duh Božji i da sve što postoji, postoji jer poseduje Božju ljubav. Zbog Božje ljubavi stvari poseduju dubinu, lepotu. Njegova ljubav podstiče i stimuliše moju unutrašnju spiritalnost kako bih bila potpuno ljudsko biće. Ako me stavite u poziciju da pričam o materiji i materijalizmu ja sam mrtva, polu mrtva. Ja potpuno razumem i podržavam kritiku Marksa.

“Za mene najsnažniji potencijal za borbu protiv imperijalizma i kolonijalizma i za odbranu od uniformizacije leži u teologiji. Ja vidim teologiju kao veoma dinamičnu. A ne kao statičnu. Nažalost, religijske tradicije su najprisutnije u desničarskim, anti-modernim pokretima i zato je danas najveći izazov kako iščupati religijske tradicije od ovakvih pokreta. Jer ako se to ne desi ostaćemo bez oružja da se odupremo kapitalističkoj kulturi, to jest bolje reći anti-kulturi, kojoj su glavne osobine praznina, površnost i glupost. Oni koji provode kulturnu kolonizaciju oni veoma dobro znaju snagu religije zbog čega promovišu dve stvari: da je religija nazadna i da su sve religije drugačije. Oni čak pomažu stvaranje unutar samih religijskih institucija ogranke koji isključivo služe da unose razdor.”

Za mene najsnažniji potencijal za borbu protiv imperijalizma i kolonijalizma i za odbranu od uniformizacije leži u teologiji. Ja vidim teologiju kao veoma dinamičnu. A ne kao statičnu. Nažalost, religijske tradicije su najprisutnije u desničarskim, anti-modernim pokretima i zato je danas najveći izazov kako iščupati religijske tradicije od ovakvih pokreta. Jer ako se to ne desi ostaćemo bez oružja da se odupremo kapitalističkoj kulturi, to jest bolje reći anti-kulturi, kojoj su glavne osobine praznina, površnost i glupost. Oni koji provode kulturnu kolonizaciju oni veoma dobro znaju snagu religije zbog čega promovišu dve stvari: da je religija nazadna i da su sve religije drugačije. Oni čak pomažu stvaranje unutar samih religijskih institucija ogranke koji isključivo služe da unose razdor. Zbog toga ja imam duboki problem sa zapadnim verzijama na primer budizma i uopšte mnogobrojnih “new age” religijskih obrazaca koji su marionete kapitalizma. Osim toga duboko se suprotstavljam insistiranju na tome da religija treba da bude nešto što se tiče isključivo privatne sfere. Ovakav stav naročito promovišu levo orijentisani intelektualci koji stalno ponavljaju duhnost – da, religija – ne. No, hajmo da razmislimo šta predstavlja duhnost? Ja ne mogu da doživljavam da je nešto duhovno što me ne povezuje sa drugim ljudima.

Jer duh, bar u mojoj Crkvi, označava nešto što nas sve međusobno povezuje. Onog trenutka kada nam se javi potreba da se molimo sa drugim ljudima, a ne sami u svojim spavaćim sobama, mi moramo sa njima da se dogovorim gde, kada, kako, itd. što automatski prerasta u vid institucije i prestaje da bude privatna stvar. Zbog toga mi moramo da budemo ekstremno oprezni da ne upadnemo u zamku privatizacije religije. No, u isto vreme mi moramo da postavljamo pitanja ko kontroliše Crkvu, na koji način, šta se događa u društvu, gde ide novac, itd.

Zbog toga da sumiram. Dva najveća izazova jesu da se ne dozvoli da religija postane pitanje privatne sfere i da se ne dozvoli da nacionalizam i religija budu prepušteni na milost i nemilost desničarskim pokretima. Onog trenutka kad se tako nešto desi potencijali da se pokrena revolucija su minimalni.

NOVI MUALLIM: Poslednje pitanje koje bih Vam postavio tiče se nečega što ste rekli tokom predavanja, a to je da danas živimo u društvima u kojima se demokratija svela na puko glasanje. Građani više nemaju nikakvu moć da utiču na društveno-politički život pre i posle glasanja. Takvu situaciju ste okarakterisali kao “ruglo demokratije”. Da li mislite da postoji izlaz iz takvog stanja u kome se trenutno nalazimo?

FURKADAS: Neki ljudi u mojoj zemlji misle da je izlaz iz ovakve situacije direktna demokratija, to jest da se putem referendumu odlučuje o svim bitnijim pitanjima u društvu. Ipak, iako smatram da direktna demokratija ima dobrih strana, ja ne mislim da je ona pravo rešenje. Po meni najbolje rešenje jeste deliberativna demokratija koju sam prvi put detaljnije upoznala čitajući knjigu "Zbog čega deliberativna

demokratija" od Emi Gutman. Takođe, određene ideje od Čarlsa Tejlora su mi veoma bliske. U suštini ono što moramo da shvatimo jeste da rešenje neće doći "odozgore" već se mora krenuti od lokalnog nivoa. To je budućnost. Takođe, rešenje nije u udruživanju sa onima koji misle poput Vas već u ideji da razgovarate i pregovarate sa Vašim "komšijom" koji misli potpuno drugačije od Vas kako bi iznašli rešenja.

Stvari moraju da se menjaju kolektivno jer samo kada smo zajedno mi možemo da učinimo značajne promene koje bi se kretale u pravcu onoga što je Roza Luksemburg rekla; "mi želimo hleb i ruže", što znači da mi ne težimo samo pravdi već želimo i sreću. Zbog toga mislim da sve što radimo, pa i na polju politike, mora da u sebi poseduje i komponentu sreće i radosti kako bi se ljudi oslobodili straha.

الراهبة فوركاداس: "لا يمكنكم خدمة الرب والنقود في آن واحد"

حوار مع الراهبة تيريزا فوركاداس

إيفان أيوب كوستيتش

الراهبة تيريزا فوركاداس راهبة بندكتية كاثوليكية، نالت درجة الماجستير في اللاهوت بجامعة هارفرد ودرجة الدكتوراه في الصحة العامة بجامعة برشلونة، وهي راهبة مثيرة جدل يعتبرها البعض أيقونة اليسار الأوروبي وأكثر راهبات أوروبا تطرفاً، وتنتقد في محاضراتها بشدة الرأسمالية وأبوية الكنيسة الكاثوليكية، وتناضل من أجل حقوق المرأة في الكنيسة والحياة العامة. نشرت عدة دراسات حول موضوع اللاهوت والنسوية، منها كتاب "اللاهوت النسوي عبر التاريخ". تعرضت لانتقادات شديدة من الفاتيكان بسبب نشاطها وموقفها من الكنيسة الكاثوليكية التي وصفتها بأنها كنيسة "مبغضة للنساء وأبوية" وبسبب تأييدها العلني لحق المرأة بالإجهاض. تعتبر أيضاً من أشد منتقدي صناعات الأدوية، ولها كتاب عنوانه "جرائم شركات الأدوية الكبرى"، وهي مناضلة من أجل استقلال كتالونيا وأحد مؤسسي الحركة الاجتماعية التقدمية المعادية للرأسمالية "Constituent Process".

"ONE CANNOT SERVE GOD AND MONEY AT THE SAME TIME"

Interview by Ivan Ejub Kostić

Sister Teresa Forcades of Catholic Benedictine Monastery obtained her master's degree in Theology at Harvard University and PhD in Public Health from the University of Barcelona. This controversial nun, who is regarded as an icon of European left and the most radical nun in Europe, frequently in her lectures, utters a very harsh criticism against capitalism and the patriarchal Catholic Church. She has published a number of works in fields of theology and feminism. The most noted of her books is "The feminist theology in history". Due to her activism, her attitude towards the Catholic Church, which she regards as "misogynous and patriarchal" and her public support for the rights of women to abortion she faced severe criticism from Vatican. She is also one of the greatest critics of pharmaceutical industry and the author of the book "The Crimes of Great Pharmaceutical Companies". She is a proponent of the independence of Catalonia and one of the founders of progressive anti-capitalistic social movement "Process Constituent".